

NORRTÅG AB – UTREDNING AV ÄGARFRÅGAN

KAROLINA FILIPSSON
REGIONALA KOLLEKTIVTRAFIKMYNDIGHETEN
REGION VÄSTERBOTTEN
2021-05-10

Sammanfattning

Utredningen omfattar en sammanställning över hur Norrtåg AB ägarförhållande ser ut hos de fyra länen. Bilden är att det finns skillnader mellan de fyra länen i hur man organiserar kollektivtrafiken, både avseende kollektivtrafikmyndigheten och om busstrafiken bedrivs i bolagsform eller förvaltningsform. Västerbotten är det enda län där Norrtåg AB ägs av ett annat bolag, Länstrafiken i Västerbotten AB. I övriga län så ägs Norrtåg AB direkt av den regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Vidare så beskriver utredningen Region Västerbottens nuvarande ägarstruktur för bolag samt hur regionen vill äga bolag, utöva ägarstyrning samt hur ett förändrat ägande av Norrtåg AB skulle påverka övriga bolag ägda av Region Västerbotten.

Utredningen belyser att ett förändrat ägande av Norrtåg AB skulle innebära att Region Västerbottens ägarroll stärks både gentemot Norrtåg AB, och i relation till övriga delägare. Vidare skulle ett förändrat ägande ha positiva effekter för administration både inom Region Västerbotten, för Länstrafiken i Västerbotten AB, Norrtåg AB, samt i viss mån även AB Transitio. Region Västerbotten skulle vara både ägare och finansiär av det bolag som har uppdrag kopplat till den regionala tågtrafiken.

Det anslag som Region Västerbotten årligen finansierar tågtrafiken med uppgår för 2021 till 49,4 Mkr, vilket är en betydande finansiering. Som direkt ägare av det delägda Norrtåg AB så skulle Region Västerbotten även på ett tydligare sätt kunna delta i att driva frågor kring de finansiella förutsättningarna som bolaget har avseende avtal med staten via Trafikverket. Denna fråga kommer att bli än mer central avseende Norrbottenabans finansiering.

Ur ett administrativt perspektiv så innebär ett förändrat ägarförhållande att Norrtåg AB får färre parter att sända uppgifter till då bolaget ägs direkt av den som även finansierar trafiken. För Länstrafiken i Västerbotten AB så innebär det att bolaget inte längre kommer att vara administrativt led mellan Norrtåg och Region Västerbotten, eller utöva ägaransvar över Norrtåg. För Region Västerbotten skulle ett förändrat ägande av Norrtåg AB göra att de två bolagen som "tillhandahåller" kollektivtrafik till regionen skulle behandlas på samma sätt. Regionens skulle på ett tydligare sätt vara den part till vilken Norrtåg ska leverera uppgifter rörande verksamheten i bolaget.

Norrtåg AB och Länstrafiken i Västerbotten AB är bolag som levererar allmän kollektivtrafik, den ena tågtrafik och den andra busstrafik. Genom att Norrtåg AB är ett delägt bolag med grannlänen så innebär ett indirekt ägande att Region Västerbottens inflytande över verksamheten blir mindre tydlig.

Det finns inga identifierade juridiska, ekonomiska eller administrativa hinder som talar emot ett förändrat ägande. De nyttor som identifierats talar för att ett förändrat ägande av Norrtåg AB bör genomföras.

1.	Uppdrag och tidplan	1
2.	Nuvarande ägarförhållande.....	1
2.1	Ägarförhållande Jämtland/Härjedalen 2020	1
2.2	Ägarförhållande Norrbotten 2020.....	2
2.3	Ägarförhållande Västernorrland 2020.....	2
2.4	Ägarförhållande Västerbotten 2020.....	3
3.	Risakanalys ur ett ägarperspektiv vid förändrat ägande av Norrtåg AB.....	3
3.1	Region Västerbottens ägarstruktur	4
3.2	Hur vill Region Västerbotten äga bolag	4
3.3	Hur påverkar ett förändrat ägande av Norrtåg dels Länstrafiken i Västerbotten och övriga bolag ägda av Region Västerbotten	5
4.	Effekter vid ett förändrat ägande.....	5
4.1	Norrtåg AB:s förutsättning	6
4.2	Ekonomiska konsekvenser.....	6
4.3	Juridiska förutsättningar.....	7
4.4	Administrativa förutsättningar	8
5.	Nyttoanalys.....	9

1. Uppdrag och tidplan

Uppdrag att ta fram och belysa vad ett förändrat ägande av Norrtåg skulle innebära har formulerats och delegerats till tjänsteperson inom Kollektivtrafikmyndigheten.

Som bakgrund presenteras den nuvarande ägarstrukturen hos Norrtåg delägare.

Utredningen omfattar:

- Riskanalys ut ett ägarperspektiv
- Juridiska och administrativa förutsättningar samt ekonomiska konsekvenser
- Nyttöanalys

Tidplan för politisk beslutsprocess presenteras nedan för att ett förändrat ägande av Norrtåg AB ska kunna vara genomförd per 2022-01-01. Ärendet initierades i Kollektivtrafikutskottet den 15 september för att möjliggöra att beslut kan fattas av fullmäktige i november.

Politisk beslutsprocess:

15 september	Kollektivtrafikutskott
29 september	Regional utvecklingsnämnd
5 oktober	Regionstyrelse
16 – 17 november	Regionfullmäktige

2. Nuvarande ägarförhållande

Norrtåg AB är ett delägt bolag som ägs i lika delar av Jämtland/Härjedalen, Norrbotten, Västernorrland och Västerbotten. I de fyra länen så är det endast i Jämtland/Härjedalen som Norrtåg både ägs och finansieras direkt av regionen. I Norrbotten och Västernorrland så är det ett kommunalförbund som äger aktierna mot bakgrund av att den regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM) är organiserad som ett kommunalförbund. I Västerbotten så är det länstrafikbolaget som äger aktierna. Ägarstrukturen kan därmed konstateras vara olika i de fyra länen. Det som är lika mellan länen är att det är den organisation som kollektivtrafikmyndigheten är organiserad i som äger Norrtåg AB.

När Norrtåg bildades 2005 så fanns det ett länstrafikbolag i samtliga de fyra nordligaste länen. I samband med att den nuvarande kollektivtrafiklagen trädde i kraft så förändrades ägarstrukturen i tre av de fyra länen. I varje län så ska det enligt lag (2010:1065) om kollektivtrafik finnas en regional kollektivtrafikmyndighet i varje län. Hur de olika länen organiserade kollektivtrafikmyndigheten skiljde sig åt. Förändringar av ägar- och organisationsstruktur har därefter förändrats på olika sätt. Nedan finns en redogörelse för hur ägandet av Norrtåg ser ut i respektive län per september 2020.

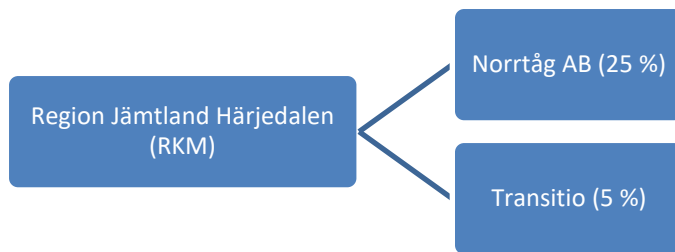
I presentation av ägarförhållandena så tas även ägandet av det delägda AB Transitio upp då Transitio är det bolag från vilket tågfordonen förhyrs och gentemot vilket borgensåtaganden finns från respektive region utifrån att regionerna är finansiärer av tågtrafiken. I och med att tågfordonen förhyrs så finns det också ett avtalsförhållande med förste hyrestagare, dvs den som är delägare av Norrtåg AB.

2.1 Ägarförhållande Jämtland/Härjedalen 2020

I Jämtlands län så organiserades RKM 2012 i ett befintligt regionförbund, Regionförbundet Jämtlands län. Ägarstrukturen med att Länstrafiken i Jämtlands län AB ägde 25 % av Norrtåg AB bibehölls.

I samband med bildandet av Region Jämtland Härjedalen så genomfördes en skatteväxling av kollektivtrafiken så att regionen blev RKM och finansiär av kollektivtrafiken. Ägandet av Norrtåg AB övergick från Länstrafiken i

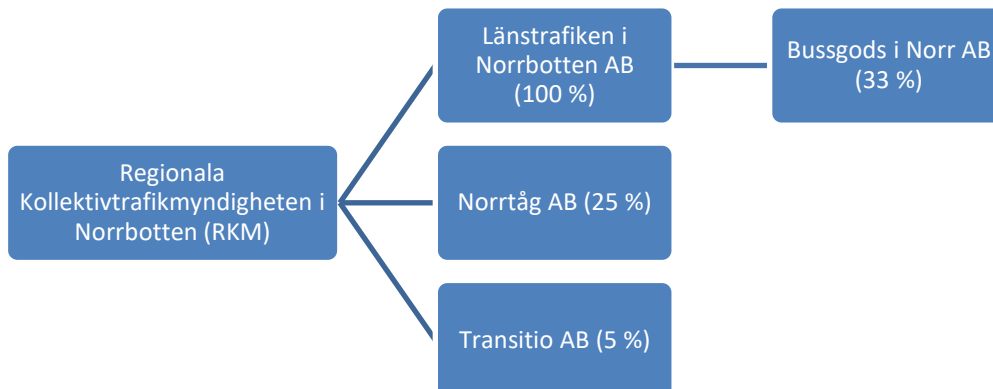
Jämtlands län till Region Jämtland Härjedalen. Region Jämtland Härjedalen är även direkt ägare av Transitio AB till 5 %.

Region Jämtland Härjedalen är därmed direkt ägare av Norrtåg liksom av Länstrafiken i Jämtland. Länstrafikbolaget övergick i förvaltning inom Region Jämtland Härjedalen från och med 2020-07-01 varför inte något Länstrafikbolag redovisas ovan.

2.2 Ägarförhållande Norrbotten 2020

I Norrbotten så organiserades RKM 2012 i ett kommunalförbund. Kommunalförbundet består av Region Norrbotten och de fjorton kommunerna. Kommunalförbundet äger genom direkt ägande Länstrafiken i Norrbotten AB, 25 % av Norrtåg AB samt 5 % av AB Transitio.

Region Norrbotten har idag ingen aktiv process avseende att förändra ägarförhållandet av Norrtåg AB även om Region Norrbotten liksom i övriga län är ensam finansiär av tågtrafiken i Norrbotten.

2.3 Ägarförhållande Västernorrland 2020

I Västernorrland så organiserades RKM i ett kommunalförbund bestående av landstinget och länets 7 kommuner. Länstrafikbolaget utvecklades och den operativa verksamheten sker sedan 2012 i förvaltningsform. Ägandet av länets 25 % av Norrtåg AB överfördes till kommunalförbundet, Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrlands län.

För närvarande pågår en process med att överföra ägandet av Norrtåg AB från RKM till Region Västernorrland. Region Västernorrlands fullmäktige fattade i juni 2020 beslut om att överta ägandet av Norrtåg och att processen

ska vara slutförd till 2021-01-01. Region Västernorrland fattade även beslut om att överta delägandet av AB Transitio med slutförd process 2021-01-01. Detta innebär att det delägda bolaget Norrtåg AB och AB Transitio blir direktägda av Region Västernorrland. Tidplanen för processen i Västernorrland har förlängts. Ny målbild är ett förändrat ägande från 2022-01-01.

2.4 Ägarförhållande Västerbotten 2020

I Västerbotten så organiserades RKM i ett regionförbund bestående av landstinget och länets femton kommuner. Länstrafikbolaget bibehölls liksom ägarstrukturen att Länstrafiken i Västerbotten AB fortsatt ägde länets 25 % av Norrtåg AB. Regionförbundet, Region Västerbotten ägde direkt det delägda bolaget AB Transitio.

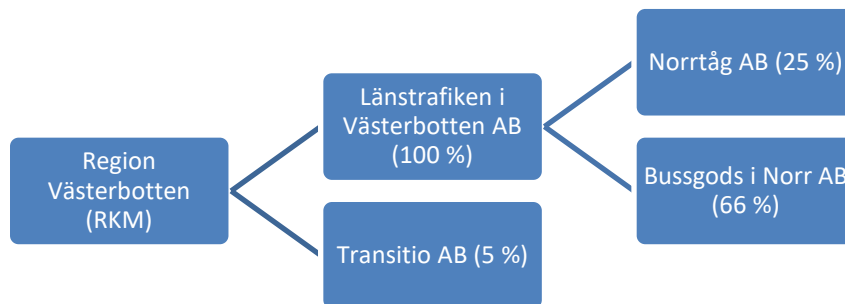
Inför regionbildningen så fattade förbundsfullmäktige (§48) 2018-11-29 beslut om att Regionförbundet i Västerbottens län skulle överlämna ägaransvaret och aktier i ett antal bolag till Västerbottens Läns Landsting inför bildandet av regionkommun den 1 januari 2019. Det delägda bolaget AB Transitio omfattades av detta beslut. Beslut fattades även (§50) om en övergångslösning för den regionala kollektivtrafikmyndigheten och bolag kopplade till den.

”Förbundsfullmäktige beslutar att ansvaret för den regionala kollektivtrafikmyndigheten i Västerbottens län överlämnas till Västerbottens Läns Landsting inför bildande av regionkommun den 1 januari 2019.”

”Regionförbundet i Västerbottens län överlämnar ägaransvaret och aktierna i Länstrafiken AB med dotterbolagen Bussgods i Norr AB och del i Samtrafiken AB och Norrtåg AB samt delägaransvar i AB Transitio till Västerbottens Läns Landsting inför bildande av regionkommunen den 1 januari 2019 och under en övergångsperiod.”

Uppdrag om fortsatt utredning av långsiktig lösning för kollektivtrafikens organisering gavs. Utredningen utmynnade i beslut om en delskatteväxling och att Region Västerbotten från och med 2020-01-01 är kollektivtrafikmyndighet i Västerbotten.

Ägarstrukturen med Länstrafiken i Västerbotten AB som ägare av Norrtåg AB omfattades inte av utredningsuppdraget kring hur kollektivtrafiken skulle organiseras. Ägarstrukturen för bolagen är därför oförändrad utifrån det beslut som fattades 2018-11-29 avseende bolagen kopplade till kollektivtrafiken.

Avseende AB Transitio som anskaffar, finansierar och förvaltar tågfordon åt sina ägare, så ägs bolaget direkt av regionen i både Jämtland/Härjedalen och Västerbotten. I Norrbotten och Västernorrland så ägs bolaget liksom Norrtåg AB av kommunalförbundet. I Västernorrland har Regionfullmäktige dock beslutat att även förändra ägandet av AB Transitio från kommunalförbundet Kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrland till Region Västernorrland.

3. Riskanalys ur ett ägarperspektiv vid förändrat ägande av Norrtåg AB

Riskanalysen utgår från tre frågeställningar

- Hur passar ett förändrat ägande av Norrtåg AB in i Region Västerbottens ägarstruktur?
- Hur vill region Västerbotten äga bolag?

- Hur påverkas Länstrafiken AB som idag äger Norrtåg AB, samt regionens andra bolag av ett förändrat ägande av Norrtåg AB?

3.1 Region Västerbottens ägarstruktur

Region Västerbotten äger och driver idag sammantaget arton verksamheter i aktiebolagsform. Bland bolagen så är det 6 bolag som är kopplade till kollektivtrafiken. Det är;

- Länstrafiken i Västerbotten AB
- Bussgods i Norr AB
- Samtrafiken i Sverige AB
- Norrtåg AB
- AB Transitio
- Norrbottenbanan AB

Av dessa bolag är det tre delägda bolag som ägs av Länstrafiken i Västerbotten AB, nämligen Bussgods i Norr AB, Samtrafiken i Sverige AB och Norrtåg AB. AB Transitio och Norrbottenbanan AB ägs direkt av Region Västerbotten.

Norrtåg är aktiebolagsrättsligt inte ett dotterbolag till Länstrafiken då innehavet (eller omständigheter i övrigt) inte innebär att Länstrafiken utövar ett bestämmande inflytande.

I och med förhållandet att Länstrafiken äger Norrtåg behöver inte Region Västerbotten självständigt bevaka ägarintresset.

3.2 Hur vill Region Västerbotten äga bolag

Hur vill Region Västerbotten äga bolag och hur vill man arbeta med ägarstyrning? I samband med regionbildningen så aktualiserades frågan om hur Region Västerbotten vill äga bolag och hur man vill utöva ägarstyrning.

Ett antal utredningar genomfördes avseende om ägandet skulle ske genom direkt ägande eller genom ett holdingbolag. I juni 2019 fattade regionfullmäktige beslut om hur man vill äga bolag och hur man vill utöva sin ägarstyrning. Utifrån beslutet i fullmäktige har därefter ytterligare steg tagits för att säkerställa en organisation som på ett ändamålsenligt sätt kan stödja och aktivt arbeta med att kvalitetssäkra det sätt på vilket Region Västerbotten vill utöva sin ägarstyrning på.

I regionfullmäktiges protokoll från 2019-06-18 – 19 står i § 117 i sammanfattningen av ärendet att **”Med hänsyn till resurseffektivitet och en tydlig ägarstyrning förordas alternativ där ägandet av bolag organiseras genom direkt ägande som huvudalternativ, där regionstyrelsen har ett överordnat ägaransvar, men där ansvar att utöva operativ ägarroll kan uppdras till annan nämnd av regionfullmäktige.”**

Regionfullmäktige beslutade vi fullmäktige ovan även att **”Organisering av ägarstyrning av regionens hel- och delägda bolag sker genom direkt ägande. Fullmäktige beslutar att ansvar att utöva ägarroll i regionens hel- och delägda bolag uppdras till regionstyrelsen alternativt annan nämnd. Sådant ansvar förtydligas genom styrelsens/nämnds reglemente.”**

Utifrån ovan så finns ett ställningstagande kring att Region Västerbotten önskar äga bolag genom direkt ägande och inte genom ett holdingbolag. Detta i sig ger inte ett explicit stöd för att ägandet av Norrtåg AB ska ändras från Länstrafiken i Västerbotten till ett direkt ägande av Region Västerbotten. Däremot så kan beslutet indikera att ett direkt ägande av bolag kan vara att föredra.

Efter beslutet i regionfullmäktige i juni 2019 så fortsatte arbetet med att hitta former för att kvalitetssäkra underlag avseende ägarstyrningen. Förslag till reviderade reglementen och förslag till fullmäktiges ägarpolicy togs fram. Skriftliga rutiner för uppsiktsplikt, årshjul och kommunikation med bolagen avseende planerings- och uppföljningsprocessen har utarbetats. Hel- och majoritetsägda bolag har inkluderats i de policy och övergripande riktlinjer som har reviderats. Riskanalyser har genomförts och en kompetensutveckling har påbörjats inom förvaltningarna.

Bland de risker som är identifierades i arbetet var att ägarstyrningen är händelsestyrd, att det fanns en oklar ansvarsfördelning, bristande kontinuitet, kompetens- och resursbrist, bristande kommunikation inom regionen, mellan ägare och med bolagen, bristande synkronisering av ägarstyrningen och befintliga processer samt bristande efterlevnad av anvisningar hos bolagen, ofullständig beredning av beslutsunderlag samt inaktuella bolagsordningar och ägardirektiv.

Vid ett direkt ägande av Norrtåg skulle det bli ett steg mindre mellan det politiska beslutsfattandet/granskandet och bolaget. Risker för otydligheter i fråga om regions ägardirektiv och policys med mera skulle minska. Om Länstrafiken i Västerbotten AB fortsatt äger Norrtåg AB så behöver inte regionen självständigt bevaka ägarintresset vid varje given tidpunkt. Detta förutsätter dock att Länstrafiken i Västerbotten AB utövar en tydlig ägarstyrning, vilket inte är säkerställt. För att säkerställa ägarstyrningen av Norrtåg AB så bör Region Västerbotten äga bolaget direkt.

Syftet med ägarstyrning är att se till att verksamheten i bolagen bedrivs i enlighet med gällande lag, de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, samt att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett tillfredställande sätt. Region Västerbotten arbetar med att utveckla sin ägarstyrning med ambition att den ska vara en aktiv formell och informell ägarstyrning.

Regionstyrelsen fattade 2020-04-07 (§69) beslut om att:

"Ambitionen för regionens ägarstyrning ska vara en aktiv formell och informell ägarstyrning som med en helhetssyn tar regionens samlade verksamhet i beaktande."

Ett förändrat ägande av Norrtåg AB så att bolaget blir ett direktägt delägt bolag stämmer väl överens med regionstyrelsens ambition för ägarstyrningen.

Mot bakgrund av att konsortialavtalet för Norrtåg AB gäller fram till den 31 juli 2021 så kommer en process att initieras för framtagande av nya styrande dokument. Region Västerbottens deltagande i det arbetet är viktigt.

3.3 Hur påverkar ett förändrat ägande av Norrtåg dels Länstrafiken i Västerbotten och övriga bolag ägda av Region Västerbotten

Ett förändrat ägande av Norrtåg AB bedöms inte innebära negativa effekter för Region Västerbottens övriga bolag. Snarare så skulle ett förändrat ägande vara positivt för både Länstrafiken i Västerbotten AB, Norrtåg AB och även i viss mån det delägda bolaget AB Transitio.

Länstrafiken respektive Norrtåg är att betrakta som bolag med kompetens inom två olika delar av den allmänna kollektivtrafiken. Länstrafikens specialistkompetensområde är inriktat mot busstrafik och Norrtågs är inriktat mot tågtrafik. I ljuset av detta så finns det inte ett naturligt förhållande eller uttalat behov av att det ena bolaget bör äga det andra. Snarare finns det identifierade svårigheter med ägarförhållandet som skulle underlätta både för Länstrafiken i Västerbotten AB och Norrtåg AB samt som även skulle skapa en tydlighet i ägarstrukturen gentemot AB Transitio.

En direkt effekt av ett förändrat ägande av Norrtåg AB är att AB Transitio skulle påverkas på så sätt att de hyresavtal för tågfordon (som Region Västerbotten är borgenär för) skulle behöva tecknas direkt med Region Västerbotten och inte som idag med Länstrafiken i Västerbotten AB såsom ägare av Norrtåg AB.

4. Effekter vid ett förändrat ägande

Effekter vid ett förändrat ägande är att Norrtåg AB skulle likställas med Länstrafiken i Västerbotten AB och att ägarstyrningen av bolaget skulle ske på samma sätt som för övriga delägda bolag. Mot bakgrund av att Region Västerbottens andel av finansieringen av tågtrafiken uppgår till 50,7 Mkr för 2020 så bör Region Västerbottens vara en aktiv delägare. Detta skulle kunna uppnås genom att Region Västerbotten blir direkt ägare.

Rapportering, uppföljning och styrning av bolaget skulle förenklas och tydliggöras. En aktiv formell och informell ägarstyrning skulle på ett bra sätt kunna utvecklas för bolaget liksom för övriga bolag som ägs direkt av Region Västerbotten. Kommande och pågående viktiga påverkansprocesser avseende finansiering av Norrtågstrafiken

kan också ske på ett tydligare och aktivare sätt från Region Västerbotten. Detta är inte minst viktigt inför att fråga om avtal för trafikeringen av Norrbottenbanan bör initieras gentemot staten.

Administrativa processer kopplat till uppföljning, budget och styrning skulle förtydligas och förenklas. Vidare skulle Region Västerbotten såsom direkt ägare förenkla dialogen med övriga delägare av Norrtåg AB.

Sammantaget så likställs Länstrafiken i Västerbotten AB och Norrtåg AB såsom att de är bolag som levererar i det ena fallet busstrafik och i det andra fallet tågtrafik.

4.1 Norrtåg AB:s förutsättning

Norrtåg AB har idag en splittrad ägarstruktur då bolaget har tre olika modeller för ägandet av bolaget, vilket tidigare beskrivits under 2.1 – 2.4. Nedan följer en sammanfattning kopplat till finansieringen av trafiken, förste hyrestagare av spårfordon och borgenär för fordon.

I Region Jämtland Härjedalen ägs Norrtåg direkt av regionen som också är finansiär av trafiken, förste hyrestagare av spårfordonen gentemot Transitio och regionen är även den som är borgenär för tågfordonen.

I Norrbotten och Västernorrland ägs Norrtåg av kommunalförbund medan det är Region Norrbotten och Region Västernorrland som finansierar trafiken och som är borgenär för tågfordon. Kommunalförbunden är förste hyrestagare för spårfordonen då de äger Norrtåg.

I Västerbotten ägs Norrtåg av ett bolag som är förste hyrestagare gentemot AB Transitio för spårfordonen. Däremot är det Region Västerbotten som finansierar trafiken och som även är borgenär för tågfordonen. Region Västerbotten är direkt ägare av AB Transitio.

Administrativt så innebär det att Norrtåg har flera olika administrativa parter att rapportera till och som även deltar vid ägarråd och bolagsstämmor. I Jämtland Härjedalen så finns endast en part för samtliga delar då regionen är både ägare och finansiär av trafiken. Förutsättningar finns för att samma förhållande skulle kunna råda i Västerbotten vid ett förändrat ägande av Norrtåg AB från Länstrafiken i Västerbotten AB till Region Västerbotten.

Norrtåg AB är liksom Länstrafiken ett bolag som har till uppgift att tillhandahålla kollektivtrafik. De båda bolagens verksamheter inriktar sig till olika delar av ett system, buss respektive tåg. Länstrafiken har inte någon särskilt utvald uppgift att tillhandahålla kollektivtrafik gentemot Norrtåg. Kommunikation kring, planering och styrning av den kollektivtrafik som Region Västerbotten finansierar sker direkt mot respektive bolag.

Administrativt så innebär ägarkonstruktionen att Länstrafiken är ett extra administrativt led för såväl Norrtåg, Länstrafiken som Region Västerbotten. Detta skapar en otydlighet och risk för bristande kommunikation kring viktiga frågor.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

Förändrade ränteavdragsbestämmelser från 2019-01-01

Förändrade ränteavdragsbestämmelser från och med 2019-01-01 föranledde att AB Transitio med biträde av externa rådgivare gjorde en utredning av vilka konsekvenser detta skulle få för bolaget. Utredningen resulterade i bedömningen att hyresavtalen för tågen är att likställa med finansiell leasing. Denna bedömning delas av Skatteverket. Att hyresavtalen utgör finansiell leasing innebär bland annat att de finansiella riskerna överförs till hyrestagaren och därmed ska en del av hyressättningen utgöra ränteintäkt för uthyraren och räntekostnad för hyrestagaren.

De nya ränteavdragsbestämmelserna som trädde i kraft 2019-01-01 innebär att räntedelen i leasingavtalet ska ingå i beräkningen av räntenettet vid tillämpning av de nya reglerna avseende avdragsbegränsning för negativa räntenetton. Detta skulle enligt bedömningen innebära en ökad skattekostnad om 3 Mkr för 2019 för Norrtåg. Norrtågs revisorer analyserade vilka skattemässiga konsekvenser som uppkommer för Norrtåg och om det finns några alternativ som skulle kunna reducera eventuella negativa skattekonsekvenser.

Utifrån revisorernas utredning så föreslog Norrtåg att en omstrukturering skulle göras av trafikverksamheten så att AB Transitio hyr ut fordonen till respektive första hyrestagare enligt ett finansiellt leasingavtal och att de sedan i sin tur hyr ut fordonen till Norrtåg via ett operationellt leasingavtal. Rekommendationen vara att ändra ägandet av Norrtåg från Länstrafiken till Region Västerbotten som även skulle vara förste hyrestagare av fordonen.

För att bedöma skattekonsekvenserna för Länstrafiken såsom ägare av Norrtåg så utredde redovisningscontroller hos Region Västerbotten i januari 2020 hur de förändrade ränteavdragsreglerna påverkar Länstrafiken 2020. Enligt uppgifter från Norrtåg så skulle de beräknade räntekostnaderna uppgå till strax under 3 Mkr. Den skattemässiga schablonregeln ger avdrag för negativa räntenetton upp till och med 5 Mkr. Antaget inga övriga större räntekostnader så rymts därmed detta inom schablonregeln. Länstrafiken konstaterades även ha ett skattemässigt underskott på 1,5 miljarder kronor, vilket konstaterades göra att den skattemässiga aspekten för ett förändrat ägande av Norrtåg AB inte är aktuell. Detta utgör dock inte något hinder för ett förändrat ägande.

Norrtåg AB

Ett förändrat ägande av Norrtåg AB bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Norrtåg AB då bolagets verksamhet inte förändras och då inga förändringar i övrigt sker av de finansiella förutsättningarna utifrån ägarbytet. Aktierna i bolaget skulle överlätas från Länstrafiken i Västerbotten AB till Region Västerbotten.

Länstrafiken i Västerbotten AB

Ett förändrat ägande av Norrtåg AB skulle inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Länstrafiken i Västerbotten AB då det driftbidrag som Region Västerbotten betalar för tågverksamheten oavkortat går vidare till Norrtåg AB. Däremot så skulle Länstrafikens redovisning inte omfatta tågtrafiken vid ett förändrat ägande.

Region Västerbotten

Ett direkt ägande av Norrtåg AB skulle inte påverka de ingångna borgensåtaganden som Region Västerbotten har för tågfordon. Det skulle inte innebära någon ekonomisk påverkan på de hyresavtal som Länstrafiken i Västerbotten AB såsom förste hyrestagare av spårfordon har med AB Transitio. Däremot så skulle hyresavtalen behöva ändras då Region Västerbotten vid ett förändrat ägande skulle bli förste hyrestagare av fordonen och därmed avtalspart gentemot AB Transitio.

Förslag till köpeskilling

Bokfört värde på aktierna i Länstrafiken i Västerbotten AB är 500 000 kr, vilket är detsamma som kvotvärdet på aktierna. Norrtåg har heller inget mer eget kapital utöver aktiekapitalet. Någon marknadsvärdering är inte relevant i sammanhanget. Det saknas därför anledning att köpeskillingen sätts till något annat än 500 000 kr.

Förslag på tillträdesdag

Eftersom Länstrafiken i Västerbotten AB inte konsoliderar Norrtåg inom koncernredovisningen finns inga redovisningsmässiga eller skattemässiga synpunkter på tillträdesdagen, inte heller utifrån reglerna om ränteavdragsbegränsning. Då Region Västerbotten redan tar med Norrtåg i sin sammanställda redovisning, så har tidpunkten för överlåtelsen inte heller någon praktisk betydelse för detta. Överlåtelsen föreslås därför ske per datumet 2022-01-01.

Uppbokad fordran

Länstrafiken i Västerbotten AB har en uppbokad fordran på Norrtåg AB, som har motsvarande skuld, avseende ackumulerat överskott i finansieringen av tågtrafiken inom länet. Länstrafikens fordran uppgår för närvarande till 10 379 624 kr och det beloppet finns även som uppbokad skuld till Region Västerbotten, som i sin tur har motsvarande fordran på Länstrafiken. Vid överlåtelsen av aktierna avvecklar Länstrafiken denna fordran och skuld och Region Västerbotten rubricerar om sin fordran till att i stället gälla Norrtåg AB. Det belopp som slutligen berörs måste stämmas av mellan parterna i samband med bokslutet för år 2021.

4.3 Juridiska förutsättningar

Hyresavtal för spårfordon med AB Transitio

Juridiskt skulle ett förändrat ägande av Norrtåg AB innebära att ingångna hyresavtal med AB Transitio för spårfordon skulle behöva förändras så att Region Västerbotten är förste hyrestagare istället för Länstrafiken i Västerbotten AB.

Förteckning över avtal med AB Transitio som Region Västerbotten behöver överta ansvaret för i samband med överlåtelsen.

- Hyresavtal AB Transitio – Länstrafiken i Västerbotten AB avseende fordonstyp Coradia, finansiell leasing 18 870 000 kr/år, gäller t.o.m. 2026-12-10
- Hyresavtal AB Transitio – Länstrafiken i Västerbotten AB avseende fordonstyp Regina, finansiell leasing 6 435 000 kr/år, gäller t.o.m. 2023-12-31
- Hyresavtal AB Transitio – Länstrafiken i Västerbotten AB avseende fordonstyp Itino, finansiell leasing 4 966 000 kr/år, gäller t.o.m. 2026-06-30
- Hyresavtal Länstrafiken i Västerbotten AB – Norrtåg AB avseende fordonstyp Coradia, operationell leasing 20 100 000 kr/år, gäller t.o.m. 2025-12-13
- Hyresavtal Länstrafiken i Västerbotten AB – Norrtåg AB avseende fordonstyp Regina, operationell leasing 8 800 000 kr/år, gäller t.o.m. 2025-12-13
- Hyresavtal Länstrafiken i Västerbotten AB – Norrtåg AB avseende fordonstyp Regina, operationell leasing 5 300 000 kr/år, gäller t.o.m. 2025-12-13

Region Västerbotten övertog redan under år 2012 ägandet av aktier i AB Transitio från Länstrafiken i Västerbotten. Ingen åtgärd behövs därför om detta.

Avtal för tillhandahållande av biljett- och betalmaskiner i Norrtåg AB:s trafik

Länstrafiken i Västerbotten AB har avtal med Norrtåg AB om tillhandahållande och användning av biljett- och betalmaskiner i Norrtågstrafiken. Dessa avser löpande praktiskt samarbete och behöver inte ändra i samband med ägarskifte.

Medlemskap i Intresseföreningen Norrtåg ekonomisk förening

Både Region Västerbotten och Länstrafiken i Västerbotten AB är idag medlemmar i Intresseföreningen Norrtåg ekonomisk förening. Det finns ingen anledning att ändra på detta.

Överlåtelse av befogenheter från RKM

Beslut behöver fattas om att överlåta befogenheter från regionala kollektivtrafikmyndigheten till Norrtåg AB att upphandla och avtala om den regionala tågtrafiken. Beslutet sker med stöd i lag (2010:1065) om kollektivtrafik. Beslutet krävs för att Norrtåg AB i likhet med Länstrafiken i Västerbotten AB ska fullgöra uppdraget att för RKM:s räkning tillhandahålla regional tågtrafik.

Styrande dokument

En översyn av de styrande dokumenten för Norrtåg AB ska ske då nuvarande upphör 2021-07-31.

I ägardirektivet för Länstrafiken i Västerbotten AB står att ***”Bolaget ska stödja Kollektivtrafikmyndigheten i arbetet med den lokala och regionala kollektivtrafiken i Västerbotten vilket även innefattar regional tågtrafik. Bolaget ska förvalta gällande avtal avseende upphandlad trafik samt - i egen regi eller genom avtal med andra trafikföretag - upphandla och bedriva kollektivtrafik.”*** Eftersom en process med översyn av Länstrafikens styrande dokument håller på att initieras så bör denna översyn ske med beaktande av om beslut fattas om ett ändrat ägande av Norrtåg AB.

4.4 Administrativa förutsättningar

Ägandet av Norrtåg AB skulle för att vara likartat med organiseringen i övriga fyra norrlandslän övergå till Region Västerbotten istället för som idag då Norrtåg AB ägs av Länstrafiken i Västerbotten AB. Detta skapar en likartad ägarstruktur av bolaget i alla länen och för Västerbotten direkta och tydliga vägar för kommunikation, rapportering, redovisning och styrning.

Länstrafiken i Västerbotten skulle genom ett förändrat ägande få en viss minskad administration då bolaget inte längre hanterar Norrtåg AB vid rapport- och uppföljningstillfällen under året. Den dialog som idag sker med Norrtåg AB skulle stödjas av att Region Västerbotten även är ägare av bolaget.

Rent administrativt skulle även andra förändringar såsom att angöringsavgifter för tågtrafiken som idag redovisas av Länstrafiken i Västerbotten AB men som inte finns inkluderad i den budget som Norrtåg AB kommunicerar för

tågtrafiken även kunna tydliggöras genom att rutinerna för detta förändras så att Norrtåg även inkluderar detta i sin budget för tågtrafiken och att Länstrafiken fakturerar Norrtåg för dessa kostnader. Detta skulle, även om angöringsavgifterna är en mindre del av driftbidraget för tågtrafiken, innebära en enhetlig och tydlig redovisning av alla kostnader hänförliga till tågtrafiken.

Region Västerbotten skulle med ett direkt ägande få en tydligare administrativ process gentemot Norrtåg AB. Region Västerbotten hänvisas i allt väsentligt direkt till Norrtåg AB i dialog kring bolaget. Det kan hänföras att det finns tveksamheter i vilken utsträckning som Norrtågs verksamhet på ett tydligt sätt följs upp. Positiva effekter för bolagsdialog skulle kunna åstadkommas.

5. Nyttanalys

Effekter vid ett förändrat ägande är att

- Ägarstyrningen över Norrtåg AB stärks, förenklas och kan bedrivas i enlighet med de beslut som fattats av regionstyrelsen.
- Tydligare dialog, rapport- och redovisningsvägar etableras mellan Norrtåg AB och Region Västerbotten, vilket stärker den kontinuerliga uppföljningen av bolaget.
- Vid ett direkt ägande av Norrtåg AB är det representanter från Region Västerbotten som deltar vid ägarråd och bolagsstämma och inte representanter från Länstrafiken i Västerbotten AB.
- I samverkansfrågor så skulle ökad tydlighet uppnås genom att Region Västerbotten såsom kollektivtrafikmyndighet också är direkt ägare av Norrtåg AB.
- Region Västerbotten blir förste hyrestagare gentemot AB Transitio för de tågfordon som Region Västerbotten har borgensåtaganden för. Hyresavtalen som idag är mellan Länstrafiken och Transitio behöver därmed tecknas mellan Region Västerbotten och Transitio
- Region Västerbottens inflytande över hur frågor kopplade till exempelvis avtal med staten för finansiering av Norrbottenbanan drivs ökar genom ett direkt ägande av Norrtåg AB.
- Länstrafiken i Västerbotten AB får ett tydligt uppdrag kopplat till busstrafik medan Norrtåg AB med kompetens inom tågtrafik får ett tydligt uppdrag kopplat till det. Genom att Länstrafiken i Västerbotten AB inte äger Norrtåg AB så skulle Länstrafiken inte ansvara för att inhämta och vidarerapportera ekonomiska underlag från Norrtåg till Region Västerbotten i samband med budget, delårsrapportering och bokslut. Norrtåg AB får genom att direkt av Region Västerbotten en i alla led aktiv ägare. Regionens uppsiktsplikt över Norrtåg AB skulle ske direkt mot bolaget och inte vara en del i uppsikten av Länstrafiken i Västerbotten AB.

Sammantaget så skulle ett förändrat ägande av Norrtåg AB från att vara ett bolag ägt av Länstrafiken i Västerbotten AB till ett bolag ägt direkt av Region Västerbotten innebära positiva effekter både Region Västerbotten, liksom för dess bolag kopplade till kollektivtrafiken.

Det finns inga identifierade juridiska, ekonomiska eller administrativa hinder som talar emot ett förändrat ägande. De nyttor som identifierats talar för att ett förändrat ägande av Norrtåg AB bör genomföras.